

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Кафедра корейської і японської філології

Курсова робота
з японської філології
на тему:

**ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ВІДМІННОСТІ РЕГІОНАЛЬНИХ ДІАЛЕКТІВ
ЯПОНСЬКОЇ МОВИ: (НА МАТЕРІАЛІ ДІАЛЕКТІВ КАНТО ТА КАНСАЙ)**

Студентки групи Пяп 04-20

факультету східної і слов'янської філології

денної форми здобуття освіти

Освітньої програми:

Японська мова і література та переклад

західноєвропейська мова

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.069 східні мови та

літератури (переклад включно),

перша – японська

Трифонові Валерії Анатоліївни

Науковий керівник:

доктор філософії

Кравець О.І.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ-2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ДІАЛЕКТІВ	6
1. Поняття терміну «діалект».....	6
2. Культурно-історичний аспект виникнення регіональних діалектів японської мови. Теорії формування діалектів.....	8
3. Місце та стан регіональних діалектів у сучасній японській мові.....	11
Висновки до розділу 1.	15
РОЗДІЛ 2. МОВЛЕНЄВІ ОСОБЛИВОСТІ РЕГІОНАЛЬНИХ ДІАЛЕКТІВ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ (НА ПРИКЛАДІ ДІАЛЕКТІВ КАНТО І КАНСАЙ)	16
2. Основні відмінності японських діалектів за територіальною ознакою. Діалекти Канто і Кансай.....	16
3. Лексико-граматичні особливості діалекту Канто.....	17
4. Лексико-граматичні особливості діалекту Кансай.....	19
5. Лексичні та граматичні відмінності діалектів Канто та Кансай.....	23
Висновки до розділу 2.	28
ВИСНОВКИ	29
АНОТАЦІЯ	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	32

ВСТУП

Японська мова, як і багато інших мов, має багатий спектр діалектів, що виникають внаслідок регіональних відмінностей та культурних впливів. Один із найцікавіших порівнянь в цьому контексті — порівняння між діалектами Канто та Кансай, більш відомі завдяки своїм економічним центрам, як міста Токіо та Осака.

Канто та Кансай — це два історично утворені регіональні діалекти японської мови, які відрізняються у вживанні слів, фраз, граматичних конструкцій, акцентуації та інших мовних аспектах. Вийшовши з народного середовища, діалекти є відображенням життя й менталітету японців. Вважається, що діалект — це «вульгарна мова», яка вживається, так би мовити, нижчим класом. Японці використовують діалектну систему, щоби розмежувати «своїх» та «чужих». Дослідники звертають увагу на сучасні тенденції у використанні діалектів, зокрема на їхню роль у сучасному мовному середовищі та їх взаємодію з офіційною стандартною японською мовою. Це включає вивчення впливу масової медіа, міграційних процесів та інших факторів на зміну діалектних мовних практик

Крім того, варто зазначити, що діалекти Канто та Кансай не лише різняться між собою, але і мають свої варіації у межах своїх регіонів. Наше дослідження враховує інтерес до збереження та охорони мовної різноманітності. Воно спрямоване на вивчення стратегій збереження та відтворення діалектних варіацій в контексті сучасного глобалізованого світу.

Актуальність теми полягає у дослідженні лексико-граматичних специфік двох основних та найпоширеніших діалектних груп японської мови. Додатково, розвиток як для академічних досліджень у галузі лінгвістики та культурології, так і для розуміння широкого контексту японської мовної ситуації та її роль у сучасному світі. В Японії діалекти займають стійку позицію. Увага до діалектів Канто та Кансай дозволить краще зрозуміти процеси лінгвістичної дивергенції в межах однієї мови. Це має важливе значення для лінгвістів, які вивчають еволюцію мовних систем.

Метою дослідження є вивчення конкретних мовних рис японських діалектів Канто та Кансай, з метою виявлення їхніх лексичних та граматичних відмінностей, а

також розуміння факторів, що впливають на їхнє формування та розвиток. В контексті сучасних змін у японському суспільстві та зростаючого глобалізаційного впливу, дослідження діалектів допомагає оцінити ступінь збереження традиційних мовних форм. Японські діалекти є стійкими, незважаючи навіть на урбанізацію країни.

Завданням цієї роботи є:

- 1) дослідження у галузі діалектики, визначення термінів «діалект», «соціолект», «жаргон».
- 2) Спираючись на вже наявний матеріал щодо запропонованої нами теми, проаналізувати культурний аспект та становище діалектів на території Японії в сучасності.
- 3) Додатково, ми включаємо аналіз унікальних слів, їхніх значень та вживання в поширених діалектах японської мови — Канто та Кансай. Граматичний аналіз зосереджується на порівнянні синтаксичних конструкцій, структур речень, вживання часток, дієслів та інших граматичних елементів між діалектами Канто та Кансай.

Об'єктом дослідження є лексичні та граматичні особливості діалектів Канто і Кансай, їх взаємозв'язок і відмінності, які відображаються у мовленні носіїв, які як: вивчення синтаксичних структур, порядку слів, використання часток та інших граматичних рис, аналіз специфічних слів, термінів та виразів, які використовуються в діалектах, з визначенням їхніх значень і контекстів вживання.

Предметом дослідження є лексико-граматичні відмінності між діалектами Канто та Кансай японської мови. Це означає, що основним об'єктом аналізу є специфічні слова, фрази, граматичні конструкції та особливості мовлення, які характеризують ці дві регіональні мовні групи в Японії.

Наукова новизна полягає у висвітленні важливості культурного контексту у формуванні лексико-граматичних відмінностей між діалектами. Це дозволяє зрозуміти не лише мовні особливості, а й їхні зв'язки з історією, традиціями та соціокультурними чинниками. Дослідження зосереджено на комплексному, методологічно обґрунтованому та практично орієнтованому підході до вивчення лексико-граматичних відмінностей регіональних діалектів японської мови.

Практичне значення полягає у розумінні регіональних відмінностей у вживанні мови, має практичне значення для перекладачів, викладачів японської мови, для подальшого поглибленого вивчення японської мови та культури. Отримані результати можуть послужити стимулом для подальших досліджень у галузі лінгвістики та культурології. Вони можуть надихнути інших дослідників на глибше вивчення регіональних мовних відмінностей та їхній вплив на суспільство.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ДІАЛЕКТІВ

1.1. Поняття терміну «діалект»

Діалектологія виникла як окрема галузь мовознавства у другій половині XIX століття, тому вона є молодого лінгвістичною дисципліною, що включена до системи порівняльно-історичного мовознавства. Як наука вона сформувалася в середині 19 століття, коли лінгвісти почали досліджувати регіональні варіації та особливості мов. Діалектологія стала важливою галуззю лінгвістики, що допомагає зрозуміти різноманітність мов та їх варіантів та вивчити процеси еволюції та зміни мови.

Мовознавці використовували дані діалектології у своїх дослідженнях історії мови. Коли йдеться про діалектологію загалом, термін «діалект» зазвичай використовується для позначення різновиду національної мови, що характеризується відносною структурною схожістю і якою розмовляють люди на спільній території. Торчинська Н. М.

За словами Звонської Л. Л. (2017), **діалект** — це тип мови, якою розмовляє певна група людей на конкретній території або з певною соціальною групою. У своєму «Енциклопедичному словнику класичних мов», вона ділить діалекти на соціальні та територіальні.

Тим не менш, досліджуючи унікальні характеристики різних мовних рівнів (таких як фонетика, лексика, граматики, словотвір, синтаксис) у конкретних регіонах, важливо розрізнити мову, просторіччя та діалект.

Діалект являє собою групу споріднених мов, які характеризуються системою спільних ознак, що відрізняють цю групу від інших мовних груп. Діалектизми вживаються в мові художньої літератури як засіб стилізації, мовної характеристики персонажів, створення місцевого колориту.

Термін «діалект» часто вживається замість «говорірки», але ці два поняття не є тотожними. Народна мова або «просторіччя» — це найбільша діалектна одиниця певної мови, до складу якої входять однорідні діалекти цієї мови, що

мають ряд спільних мовних ознак, які відрізняють їх від інших мов народу. Злиття різних діалектів призводить до утворення наріччя, а мовні елементи, менші за діалекти, називають говірками.

Говірка — є найменшою діалектною одиницею, що охоплює мову одного, а іноді й кількох цілком однорідних у мовному відношенні населених пунктів. Це мовно-територіальне утворення, яке характерне для мешканців декількох близьких населених пунктів (Енциклопедія сучасної України, 2001).

За Семчинським (1996), діалект і говірка є синонімами. Він підкреслював, що літературні мови, як правило, розвиваються на основі діалектів найбільш економічно і культурно розвинених районів.

Соціальні діалекти, або ж «соціолекти» за словами Звонської (2017), включають мови, що є характерними для певних соціальних груп – такі як професійні лексики, жаргони та інші. вони є засобом спілкування лише окремих соціальних груп, а не всього народу.

Жаргонізми, за словами Бевзенка С.П. (1980), виникли як наслідок намагання людей з різноманітних груп, відокремитися в мовному контексті від навколишнього суспільства, в силу якихось причин. Вони характеризуються незвичними зворотами мови, та створення власних слів, які не матимуть для людей з інших груп якогось сенсу. У мові молоді активно використовуються діалектні слова, особливо ті, що виражають емоції. Молодіжний жаргон характеризується поєднанням багатьох діалектів і поєднанням діалектів і нормативних термінів.

1.2. Культурно-історичний аспект виникнення регіональних діалектів японської мови. Теорії формування діалектів.

Діалекти виникають з різних причин. Основними межами, що розділяють діалекти, є географічні об'єкти, такі як гори, річки та ліси, які є продуктом багатовікового розвитку. Наприклад, гори під назвою Японські Альпи (*日本アル*

フ)– назва трьох гірських хребтів по центру острова Хоншю) поділяють діалекти на східнояпонські та західнояпонські.

За словами Мазура, першим хто зробив оригінальне дослідження в галузі діалектології став Янагіда Куніо, який свого часу, на основі власних спостережень. Висунув теорію «концентричної діалектної сфери», яка поширилась в японському мовознавстві.

Теорія полягає в тому, що нові слова, які зароджуються в окремих регіональних центрах, поступово, але витісняють старі, тобто, з часом від центру вони будуть переходити в периферію, будуючи шари нової лексики.

Діалекти Рюкю, Хоншю, та Тохоку досліджував Тачібана Шьоічі, який в своїх працях висвітлює історію вивчення японських діалектів. В його «Діалектологічній хрестоматії» (方言読本), яка містить три частини, де остання як раз присвячена історії вивчення діалектів. Це і відокремлює Тачібану від інших дослідників. (2015)

Серед багатьох праць Тодзьо Місао, японського лінгвіста, особливо варто згадати його роботи, та вплив на розвиток у галузі щодо досліджень японської діалектології. У своїй невеликій праці «Японський діалектологічний атлас» (『日本の方言の地図』), цей лінгвіст розробив власну теорію "розмежування діалектів", яка уточнювала межі та основні характеристики діалектних ареалів, на противагу тогочасній японській лінгвістичній географії, яка заперечувала існування кордонів між діалектними явищами, а отже, й існування діалектних ареалів як мовних систем. (Мазур, 2015, с.191).

Таблиця 1.1

Японська мова	Діалекти Японії	Східні діалекти	Діалекти Канто Діалекти Токай-тосан Діалекти Тохоку Діалекти Хатідзьо Діалекти Хоккайдо Діалекти Хокуріку
---------------	-----------------	-----------------	--

		Західні діалекти	Діалекти Кінкі Діалекти Умпаку Діалекти Чюгоку Діалекти Шікоку
		Діалекти острова Кюшю	Діалекти Сацугу Діалекти Хічіку Діалекти Хонічі
	Діалекти островів Рюкю		Діалект Амаміюшіма Окінава Сакішіма

Японський регіон Кінкі, який японською називається «Kinki Chihou», охоплює широкий регіон, і хоч територія, яка вважається частиною цього регіону, змінювалася протягом історії, тепер вона юридично визначається як два міста Осака та Кіото; та п'ять префектур: Хього, Нара, Шіга, Вакаяма та Міе. Звичайно, існують відмінності в мові на такій великій території, що містить такі різкі контрасти в стилях життя та історії, але всі ці місцеві варіації вважаються піддіалектами Кансайського діалекту.

Що ж тоді таке Кансай? Не дивлячись на те, що слово «Кансай» використовується набагато частіше, ніж «Кінкі», на жаль, значення Кансай дещо заплутане. Офіційно Кансай є синонімом Кінкі, але фактично воно зазвичай стосується лише області Кіото Осака Кобе. Цей регіон, що складається з трьох міст, зазвичай скорочується японською мовою як Kei-Han-Shin «京阪神», взявши по одному символу з назви кожного міста.

Залишаючи за собою плутанину, версію Кансай-бен, «弁» (*ben*) - означає «діалект», якою розмовляють в Осаці, часто називають Осака-бен, і оскільки більшість сторонніх людей не можуть відрізнити різницю, до того ж, Осака є найбільшим містом регіону, досить часто будь-хто хто використовує такі слова, як 俺 (*akan*) і ほんま (*honma*), вважається, що говорить діалектом Осаки (D. C. Palter, Kaoru Slotsve, 2014, с.14).

Каору Слотсве зазначала: «Причина, чому в районі Кансай діалекти вже ж відрізняються між собою, полягає в тому, що до появи сучасного транспорту та зв'язку мешканці кожного регіону мало контактували з людьми, які перебували на відстані більше кількох миль. У міру того, як мова росла і змінювалася, вона робила це в межах кожної місцевості. З появою сучасних комунікацій, а також централізацією влади в Токіо, майже кожен в Японії став здатен розуміти офіційно дозволену версію японської мови і говорити на ній. Однак регіональні діалекти все ще є фактом життя в Японії, хоча їх використання зменшується. Діти все ще опановують місцевий діалект, яким розмовляють батьки та друзі, задовго до того, як їх навчать говорити стандартною японською.» (2014, с.14-15.)

Найвідоміші діалекти японської мови можна розділити на п'ять основних регіонів: Токіо, Кіото, Осака, Хоккайдо та Кюсю. У кожному з цих регіонів переважає свій власний діалект, який відрізняється у вимові, лексиці та граматиці. Кіотський діалект популярний в центральній частині Японії та має свої особливості у вимові та лексиці, так само, як і діалекти Хоккайдо та Кюсю. Осацький діалект, використовуваний в Осаці, відрізняється унікальними особливостями у вимові та мелодиці. В цей час токійський діалект є найбільш поширеним і стандартним варіантом японської мови, який використовується в урядових документах, засобах масової інформації, наукових публікаціях та навчальних закладах.

Деякі діалекти використовують відмінки, які відсутні в стандартній мові. Крім того, діалекти мають різний словниковий запас. Наприклад, токійський діалект активно використовує запозичення з англійської мови, тоді як кіотський діалект віддає перевагу старій лексиці. Також, варто зазначити, що деякі діалекти використовують різні слова для позначення одного й того ж об'єкта або поняття.

У процесі розвитку та співвідношення до літературної мови, особливих, часткових і загальних елементів мовної системи співвідношення слів змінюється, особливо в наш час: частка специфічних елементів у діалекті зменшується, а частка загальних елементів, характерних для національної мови, збільшується.

Діалекти і літературна мова відрізняються один від одного за такими ознаками:

- **Історичне формування:** діалекти розвивалися протягом тривалого періоду часу в різних регіонах. Стандартна мова — це тип мови, який був встановлений як норма для певної спільноти або країни. Зазвичай це певна кількість діалектів, на яких створюється основа, і її поширюють через освіту, літературу та офіційне використання.
- **Граматика:** діалекти можуть мати відмінності в граматиці, такі як відмінювання слів, побудова речень та інші особливості, в той час, коли стандартна мова має стандартизовану граматику.
- **Лексика:** може мати відмінності, наприклад, різні слова використовуються для одного поняття, або ж певне слово в одному діалекті має протилежне емоційне забарвлення.
- **Вимова:** Діалекти можуть мати відмінності у вимові, такі як акцент та інтонація.
- **Соціальний статус:** вважається, що стандартизовані мови мають вищий соціальний статус, тоді як діалекти - нижчий.

1.3. Місце та стан регіональних діалектів у сучасній японській мові

В Японії, як і в усьому світі, співіснують разом із загальноприйнятою в державі «національною» або ж «стандартною» мовою, — «標準語» (*hyoujungo*). З огляду на історію Японії, «標準語» став діалект того регіону, де в давні часи була розташована столиця держави — Токіо, в результаті чого, — різке зростання попиту на «спільну» мову наприкінці періоду правління шьогунату Токугава епохи Едо — початку епохи правління Мейджі.

З початком буржуазної революції наприкінці 19 століття уряд та інтелектуали сприяли встановленню та поширенню стандартної мови (Бондарук, 2020, с. 14). Регіональні мови та діалекти були зневажені та придушені, і тому місцеві жителі мали почуття неповноцінності щодо своїх «поганих» та «ганебних» мов.

Центральна влада була першою, хто визнав цю необхідність, оскільки мав на меті встановити однакове тлумачення законів по всій країні. Для цього він вибирає один тип мови країни, який поширює через друковані видання, радіо, телебачення, письмові документи та чиновників, які здобули освіту в столиці. Проте цей бюрократичний жаргон ще не був повноцінною національною мовою, оскільки не охоплював усіх сторін життя і не мав підтримки народу. Деякі види мови виникли в результаті участі різних груп, таких як церква, армія, торгівля та інші, в різних установах. Проте жодна з цих організацій не може повністю оволодіти мовою в усіх її сферах використання, оскільки їхня головна мета не в цьому. Література — це єдина група, яка використовує мову чітко й навмисно з соціальних причин. Для феодальної Японії наявний типовий для феодальних держав розрив між розмовною і літературною мовою. Населення Японії говорило на численних сільських і міських діалектах, причому в умовах феодальної роздробленості і географічної відособленості різних районів країни діалектні відмінності були значними. Носії досить віддалених діалектів не могли розуміти один одного. Саме тому, наприклад, люди з токіо взагалі не могли розуміти людей з префектури Аоморі, що знаходиться в північно-східній частині Хонсю. В той же час вони, як правило, не володіли будь-якою загальною мовною системою. Єдиною сформованою мовою, яку вважали в Японії «стандартною», була літератуна японська мова, або «文語» (*bungo*). Раніше вона вважалася єдиною «справжньою» мовою на протигагу «простонародним» діалектам. Обов'язкове знання *bungo* японці повинні були вживати до 1945 року.

Говорячи про ідеологію стандартної мови, сучасні дослідження мовної стигматизації та валоризації часто тісно пов'язані з концепцією сучасної національної держави та виразу «один народ, одна мова» (Lippi-Green, 1997). Хоча це передусім євро-американська концепція, вона актуальна для японського контексту, оскільки Японія також була колоніальною державою, чия колоніальна мовна політика базувалася на Франції та Німеччині (Heinrich 2012).

Поширення стандартної японської мови означає, що регіональні різновиди тепер цінуються як «ностальгічні», «розігрівають серце» та є ознаками «дорогоцінної

місцевої ідентичності», і багато носіїв регіональних діалектів поступово подолали почуття неповноцінності щодо свого природного способу спілкування.

Спершу, у повоєнні роки багато культурних стереотипів, закладених японським правлячим класом до 1945 року, втратили чинність, у тому числі певною мірою і старі мовні норми. Переміщення населення під час війни прискорило цей процес, стара дискримінація за діалектами зруйнувалася, а вплив англійської мови різко зріс. Після війни Японія зіткнулася з проблемою стандартизації своєї мови. Особливо помітних змін зазнала стара система офіційної ввічливості, в якій вплив соціальних процесів на мову був найбільш очевидним.

Література першого десятиліття повоєнного періоду рясніє роздумами про порушення, «деградацію» і «руйнування» мовних норм, особливо про порушення норм старшого покоління. Необхідно було завершити створення мовних норм, а існуючі норми узгодити з реальністю. Знову з'являються пропозиції щодо радикальної трансформації японської мови, відроджується ідея повної відмови від неї, яку пропагував авторитарний письменник Шіґа Наоя. Ця діяльність розглядалася як національне завдання, і до її вирішення були залучені провідні японські лінгвісти: У 1948 році при Міністерстві освіти було створено Національний інститут вивчення японської мови, який став головним центром діяльності зі стандартизації. Зі зростанням ролі засобів масової інформації, особливо радіо і телебачення, в японському суспільстві подібна діяльність активізувалася в інформаційних організаціях. Протягом 10-15 років після війни, норми писемної мови були розроблені там, де їх раніше не існувало (вимова і наголос), відновлені там, де писемна мова значно змінилася, а також уточнені і врегульовані там, де вони існували раніше. Сьогодні стандартна форма японської мови визнана Національною Радою з Вивчення Мов («*National Language Research Council*»).

Висновки до розділу 1

У ході дослідження діалектів японської мови було ретельно проаналізовано теоретичний аналіз нашої теми. По-перше, визначено поняття «діалект» як варіант розвитку мови, що відрізняється вживанням слів, граматичних конструкцій, акцентуацією та іншими лінгвістичними особливостями у певному регіоні. Це вказує на те, що діалекти є не лише мовними варіаціями, а й відображенням культурного та історичного контексту регіону. Було розглянуто культурно-історичний аспект регіональних діалектів японської мови, а також ми подали класифікацію японських діалектів, виконану одним із перших лінгвістів в Японії — Тодзьо Місао. Також, ми познайомились з поняттям «標準語», та його поширення по всі території Японії. В процесі дослідження ми визначили, що діалект Кансай відноситься до групи діалектів Кінкі західної гілки діалектів Японії (Мазур, 2015, с.191). З'ясовано, що регіональні діалекти виникають внаслідок різних соціокультурних, географічних та історичних факторів, що впливають на мовну спільноту регіону протягом тривалого періоду часу.

По-третє, було досліджено місце та стан регіональних діалектів у сучасній японській мові. Встановлено, що діалекти зберігають свою важливу роль як частина мовного досвіду та культурної спадщини, проте їхня роль у сучасному мовному середовищі може зазнавати змін під впливом глобалізації та інших факторів.

В результаті, дослідження теоретичних аспектів регіональних діалектів японської мови сприяло кращому розумінню їхнього походження, еволюції та впливу на сучасне мовне та культурне середовище в Японії.

РОЗДІЛ 2

МОВЛЕНЄВІ ОСОБЛИВОСТІ РЕГІОНАЛЬНИХ ДІАЛЕКТІВ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ (НА ПРИКЛАДІ ДІАЛЕКТІВ КАНТО І КАНСАЙ)

2.1. Основні відмінності японських діалектів за територіальною ознакою. Діалекти Канто і Кансай

Дослідження діалектів японської мови продовжуються і сьогодні. Проте, на даний момент вони більш спрямовані на вивчення мовної історії та розвиток японської мови в цілому. Дослідження допомагає зберегти мовну культуру різних регіонів Японії та вивчати мовні звичаї та традиції місцевих громад.

В Японії діалекти займають стійку позицію. Японці використовують діалектну систему, щоби розмежовувати «своїх» та «чужих». Чим більше людину позиціонують як свою, тим більшою є імовірність того, що з нею розмовлятимуть місцевим діалектом. З «чужими» японець спілкуватиметься виключно літературною мовою. Діалекти в Японії можуть бути настільки різними, що носії одного діалекту не можуть зрозуміти одне одного. Це може обмежувати потенційну аудиторію для творів та музики, написаних на регіональних діалектах.

Батюк І. Ю. (2011) провела дослідження у цій галузі, та відзначила В.А. Гротерса, який у своїх роботах розповів що, у японських сім'ях і досі продовжують використовувати діалекти. Різні експерименти підтвердили, що діти дошкільного віку використовують діалекти вдома; після п'яти років діти починають помічати деякі відмінності між діалектами та літературною мовою, і цей процес пришвидшується у шкільний період, дозволяючи їм оволодіти різними мовними системами під час дорослішання. Як правило, дорослі носії японської мови володіють двома або навіть трьома діалектами, система та умови яких можуть суттєво відрізнятися одна від одної. (Виняток становлять лише ті, хто живе у великих містах.)

Коли токійську мову була перетворена на мову освічених людей столиці, її стали вважати літературною мовою. Крім того, пізніше вона стала визначальною концепцією мови середнього класу Токіо, утворивши основу нормативної мови, яку держава намагалася поширити через навчання.

Інституціоналізація літературних мов не призвела до повного зникнення діалектів, хоча діалекти довгий час не мали престижу серед населення і робилися спроби їх викоринити в школах.

Діалекти островів Рюкю, певною мірою Кюшю, а також діалекти північного та південного Хоншю найбільше відрізняються від літературної мови. Діалекти і акценти навколо Токіо, Осаки і Кіото мало відрізняються від літературної мови. Ще в 1983 році опитування показало, що жителі сіл і невеликих містечок розмовляють:

- На діалекті з друзями;
- Мовою змішаною з діалектом і літературною мовою,- з вчителями і сільськими головами;
- Літературною мовою, хоч і з діалектним акцентом, з іноземцями і перед телевізійними камерами.

2.2. Лексико-граматичні особливості діалекту Канто

Слід зазначити, що в сучасному світі кордон між діалектом та стандартною мовою є доволі розмитим, це пов'язано з тим, що діалекти можуть використовуватися в різних сферах життя та медіа, а стандартна мова може мати регіональні варіації. Лексика, — сама по собі, є самою рухомою частиною мовної системи, і багато діалектних слів замінюються літературними, але ряд одиниць все ж таки зберігається.

Діалект канто — «*関東方言*» (*kantouhougen*) покладено в основу сучасної літературної мови — «*標準語*» (*hyoujungo*). В утворенні діалекту Канто певну роль відіграли західні діалекти і діалекти Тохоку. Мова Токіо — «*東京語*» (*toukyougo*) значною мірою відрізняється від мови інших районів Канто.

За думкою Батюк (2011) діалект Канто характеризує себе деякими особливостями наголосу: для східної частини характерним є наголос де, наприклад, у токійському діалекті в двоскладових словах перший склад вимовляють нижче наступного. Існує чимало слів і граматичних форм, які не визнаються літературною нормою, але не можуть бути названі діалектними, так як поширені по всій Японії, та

вживаючись особами різних соціальних груп. Багато з них не що інше, як прояви розвитку мови, стримуваного нормами.

Ось запропоновані нею характерні особливості цього діалекту на фонетичному зрізі:

- звуки «o» (お) та «u» (う) розділяються не дуже чітко, саме тому, у слові «гратися» (遊ぶ) — «*asobi*» може звучати як — «*asubi*»;
- вимовляють «shi» (し) замість «hi» (ひ), наприклад, слово «людина» буде вимовлятися «*shito*» замість звичного нам всім «*hito*»;
- зміна складів: «ku» (く) на «ke» (け), «wa» (わ) на «a» (あ), «ya» (や).

Відмінності можна спостерігати й на матеріалі дієслова, якщо говорити за граматику. Зокрема, в широкому використанні є синтетичні форми тривалого та завершеного виду: *shiteoita* — *shitoita* — зробив, *shiteiru* — *shiterun* — роблю.

Загалом, словниковий запас діалекту Канто насичений сленгом: *amma* замість *kanojo* «彼女» — дівчина; словами, запозиченими з англійської та інших мов: *fon* — *phone* «フォン» замість *denwa* «電話», що в перекладі означає «телефон»; похідними та словами, значення яких відрізняється від звичайної лексики (Батюк, 2011).

Ямада Бімьо пояснює історичні причини, чому токійська мова отримала статус стандартної. У період Едо (колишня назва Токіо) це було місто - центром управління, і сюди з'їжджалися воїни та купці з усієї Японії. Як наслідок, на території міста виникла суміш мов, які можна було зустрічатися лише лише там. Сучасна мова Токіо успадкувала переваги діалекту Едо. Більше того, з розвитком комунікаційних мереж ефект дифузії мовних явищ, що виходили зі столиці Токіо, не зустрічав ніяких перешкод, і мова, якою користувалися в Токіо, поширювалась на решту території Японії. Ямада дійшов висновку, що якщо рідна мова є базовою і її розвиток контролюється граматичними обмеженнями, то легко створити досконалу писемну і розмовну мову, що перебуває в повній гармонії (Батюк, 2011., с.115).

2.3. Лексико-граматичні особливості діалекту Кансай

Діалект Кансай є помітною ілюстрацією варіацій у тому, як розмовляють і використовують японську мову, і він сильно контрастує зі стандартною мовою. Цей діалект має численні відмінні якості, які роблять його захоплюючим предметом для дослідження лінгвістів.

Діалект Кансай, — це група діалектів, регіону, до складу якого входять такі префектури як: Кіото, Осака, Хього, Нара, Шіга, Вакаяма та Міе. Окрім вищезгаданого нами поняття, додатково ви можете ще ознайомитися з такими варіантами назв як: Кінкі-бен та Кансай-бен («*弁*» (*ben*) — означає «діалект»).

Семенко С.М пропонує виділяти наступні територіальні діалекти , що входять у склад регіону Кансай (2017, с. 346):

1. Діалект Кіото (загальна група діалектів міста та префектури Кіото);
2. Діалект Осака;
3. Діалект Кобе
4. Діалект Нара або ж Ямато
5. Баншю-бен (південно-західна частина префектури Хього);
6. Діалект Шіга;
7. Діалект Вакаяма або Кюшю-бен (префектура Вакаяма);
8. Діалект Міе;
9. Діалект Вакаса (діалект префектури Фукуї).

Хоч Семенко (2017) і стверджує що, вищезгадані регіони відносяться до Кансай-бен, але Каору Слотсве (2014) в своєму посібнику «Colloquial Kansai Japanese» пояснює що, це хибне твердження, і насправді до цього діалекту відносяться області префектур Осака, Кіото та Кобе.

Визначальна риса сучасного Кансай-бен — велика кількість власних ідіом, фразеологізмів та сленгу, а також схильність до скорочення стандартної японської мови (Батюк, 2011, с. 17). Саме завдяки скороченням і утворилась лєвова частка кансайських слів.

Наразі, кансайський діалект за популярністю може скласти конкуренцію токійському — адже це доволі унікальне явище того, як медіапростір просуває

регіональний говір. Найбільшу популярність він здобув завдяки тому, що сучасні мангаки — автори японських коміксів «漫画» (manga), за останні десять років поширювали цей діалект в своїх роботах, а потім, на основі їхніх творів створювали аніме адаптації, що залучало до несвідомого та пасивного вивчення кансайського діалекту.

На даний момент Кансай-бен вважають чи не найвідомішим діалектом. Не дивлячись на те, що значна кількість діалектів була на межі знищення, під час використання стандартної мови, він все одно тримав свій рівень.

Через те що, багато слів діалекту Кансай утворено внаслідок скорочення одиниць літературної мови. Змінюються вони за такими ж правилами, що й у літературній мові. Наприклад, ввічливим еквівалентом слова «відрізнятись» — ちゃう (chau) є ちゃいます (chaimasu), оскільки 違う (chigau) змінюється в 違います (chigaimasu). А повною формою слова «цікавий» — おもしろい (omoroi) є 面白い (omoshiroi) (D.C. Palter, Kaoru Slotsve, 2014, с. 13).

Нижче будуть наведені приклади використання слова ちゃう:

A: お前は発表、大成功やったんちゃう?

B: 残念ながら、ちゃいますわ。

В прикладі «A» значення кансайського «やったんちゃう?» дорівнює «そうじゃない?» на діалекті Канто, тобто — «чи не так?».

Важливим фактором популярності діалектів є населення в регіоні, саме тому Кансай-бен постійно в центрі уваги. За останніми даними, в регіоні де використовується цей діалект, проживають більше ніж 20 мільйонів людей.

Ви помітите, що деякі слова суттєво відрізняються в різних регіонах. Звичайно ж, кансайський діалект має низку власних унікальних виразів і ми підібрали декілька цікавих та частовживаних:

- «かまへん» (kamahen) — є аналогом для стандартного слова «構わない» (katawanai), що в перекладі означає «нічого страшного» або ж «не переживай»;

Для кансайського діалекту притаманна особливість використання суфікса へん (hen) замість ない (nai), якщо ми говоримо про заперечення.

Давайте додатково розглянемо групи дієслів, та їхні зміни:

- В групі де дієслова закінчуються на «ру» (～る),- змін ніяких не буде, тобто «覚え ない» (*oboenai*) перетворюватиметься на «覚え へん» (*oboehen*) — «не запам'ятати». Але, у випадку з дієсловами на «ру» перед яким іде не звична нам буква «е» а «і», то звук буде змінюватися на «е», а отже «起き ない» (*okinai*) стає — «起 け へん» (*okehen*);
- Дієслова, які закінчуються на «у» (～う), будуть відмінюватись так само. Якщо ж перед запереченням буде стояти дієслово з лише одною наявною морою, то виглядати це буде приблизно так: «寝 ない» (*nenai*) — «寝 え へん» (*neehen*);
- Говорячи про неправильні дієслова, то вони матимуть вигляд «セエ へん» та «来 え へん» замість «し ない» та «来 ない» — «не роблю», «не приходжу».
- «あかん» (*akan*) має той самий переклад що і слово в діалекті канто, тобто «ти не можеш\не повинен», а отже є синонімом «だめ»;

Пітером Тсе в «Kansai Japanese» (1993) було зазначено:

- «ど ない» (*donai*) є еквівалентом до питального слова «ど う» (*dou*) — «як». Але більшістю молоді на заході використовується саме «ど う»;
- «も ろ う た» (*morouta*) стосується «も ら っ た» (*moratta*) — «отримати». При швидкому говорінні може скорочуватися японцями до «も う た» (*mouta*).
- «ほん ま に» (*honmani*) — «справді!», це слово близьке за значенням до стандартного японського «本 当 に» (*hontouni*). Використовується як спосіб вираження здивування.

Кансайський діалект відомий своїм унікальним використанням граматичних форм. Наприклад для нього притаманне випадання кінцевої мори «і» у «і»-прикметників:

- «熱い» (atsui) — «あつ» (atsu) — спекотний;
- «小さい» (chiisai) — «小さ» (chiisa) — маленький;
- «しんどい» (shindoi) «しんど» (shindo) — втомлений;
- «痛い» (itai) «いた» (ita) — болючий;
- «臭い» (kusai) «臭» (kusa) — смердючий.

Також, відома нам зв'язка «だ», яку ми використовуємо у теперішньому часі, буде перетворюватися на «や», що може надати реченню трохи більш різноманітного відтінку, так само, говорячи про минулий час, замість «だった» буде вживатися «やった».

Зв'язка «よ» перетворюється на «わ». У стандартній японській мові останнє прийнято вважати більш жіночим закінченням речення, але Осака є винятком із цих правил. Також, в кансайському діалекті, окрім «わ», можна ще зустріти «で» або «ぜ» (Peter Tse, 1993).

Стандартна японська:

本当に面白いですよ。

Адаптація діалекту Кансай:

本当におもしろいでっせ。

本当におもしろいわ。

2.4 Лексичні та граматичні відмінності діалектів Канто та Кансай

Незалежно від того, в якому регіоні зростає японська дитина, в будь-якому випадку, вона зобов'язана вчити мову Токіо, яку вважають «стандартною». Саме тому ми більш детально дослідили, яка ж різниця між стандартною мовою Японії, та іншими діалектами. Порівняння відбуватиметься між Кансай-бен. (D.C. Palter, Kaoru Slotsve, 2014) А отже:

Діалект канто (стандартна японська мова)	Діалект кансай	Переклад українською

- Ряд звуків «с» в стандартній японській змінюється на «х» в кансайському діалекті;

Таблиця 2.1

さん (san)	はん (han)	Пан, пані
ません (masen)	まへん (mahen)	(заперечна форма)
ましょう (mashou)	まひょう (mahyou)	(форма запрошення до дії)

- Закінчення речень у вигляді です (desu), або ж його спрощеної версії だ (da), замінюються на や (ya);

Таблиця 2.2

~だ	~や	(закінчення стверджувального речення)
だろう (darou)	やろ (yaro)	Чи не так?
だから (dakara)	やから (yakara)	Через те що...

Нижче нами будуть наведені інші приклади, які зосередять увагу на тому, як же різниться діалект Канто та Кансай.

Діалект Канто («стандартна» японська мова)	Діалект Кансай	Переклад українською
元気ですか (Genki desuka)	もうかりまっか (Moukarimakka)	Як справи?
まあまあです (Maamaa desu)	ぼちぼち (Bochibochi)	Так собі
疲れた (Tsukareta)	しんどい (Shindoi)	Втомлюватися
とても	めっちゃ/ぎょうさん	Дуже

(Totemo)	(Meccha/gyousan)	
たくさん (Takusan)	たんと (Tanto)	Багато
違う (Chigau)	ちやうわ (Chauwa)	Помилятися
本当ですか (Hontoudesuka)	ほんまかいな (Honmakai na)	Справді?
ありがとう (Aigatou)	おおきに (Oookini)	Дякую!
だめ (Dame)	あかん (Akan)	Заборонено
そうだね (Soudane)	せやな (Seyana)	Ось як
いくらですか (Ikuradesuka)	なんぼでっか (Nanbodekka)	Скільки коштує?
大丈夫 (Daijobu)	かまへん (Kamahen)	Все добре
いつも (itsumo)	まいど (maido)	Завжди
捨てる (Suteru)	ほかす (Hokasu)	Викидати
お母さん (Okaasan)	おかん (Okan)	Мама
難しいそう (Muzukashii sou)	やこしいな (Yakoshii na)	Виглядати складним
買った	こた	Купив (минулий час)

(katta)	(kota)	
---------	--------	--

Закінчення «です» на «す», а отже таке примітивне речення як «そうですね» буде набувати звучання «そうすね»;

Зміна «い» на «お» в дієслові いる — おる «бути» (для живих істот); Спрощення в словах «どこか» (десь) «あそこから» (звідси), перетворюються на «どっか» та «あそっから»;

Торкаючись теми граматики, Пітер Тсе в своїй книзі «Kansai Japanese» (1993) зобразив чудове порівняння того, як скорочення впливає на вигляд кансайського діалекту, в порівнянні зі стандартним:

Діалект Канто («стандартна» японська мова)	Діалект Кансай	Приклад використання в реченні кансайського діалекту
Закінчення ~ る в дієсловах	Закінчення ~ん	お金あんねんやんか。
~て あげる	~たる	写真撮ったろうか。
~て いない	~てない、~てやしな い、~へん	百円しか持ってへん。
~ては	~ちゃ	食べてちゃだめ。
~と言う	~て言う	『Hola』て言った。
~て いる	~とる、~とん	何見とんの？

Додатково, пропонуємо ознайомитися з наголосами на словах, які притаманні діалектам Канто та Кансай. Найстійкіша діалектна риса в японській мові — акцентуація (наголос). Наголошення акцентів, як правило, сильніше у кансайського діалекту, ніж у токійського, де вимова, в основному пласка. Японський наголос відіграє меншу семантичну роль, ніж, наприклад, український. Для японських науковців характерно визнавати омофонами лише слова, що відрізняються наголосом.

Це також підтверджується психологічними дослідженнями. Японці іноді не можуть правильно розпізнати акценти при прослуховуванні записів власної мови. Водночас, акцент є чітким показником походження людини. У японських фільмах, зокрема історичних, люди з сільської місцевості часто розмовляють літературною мовою, але з діалектним акцентом. (D.C. Palter, Kaoru Slotsve, 2014, с. 16, 58-73).

Діалект Канто	Діалект Кансай	Ієрогліфи	Переклад українською
kutsu	KUtsu	靴	Взуття
HAshi	hashi	箸	Палички для їжі
iNU	Inu	犬	Собака
aME	ame	飴	Солодоці
oHAYOU	ohaYOu	お早う	Доброго ранку

Висновки до розділу 2

Сучасна діалектна лексика характеризується наявністю великої кількості абсолютних синонімічних дуплетів, що виникли внаслідок міждіалектного контактування і впливу літературної мови на діалекти. Проаналізувавши особливості регіональних діалектів японської мови, зокрема діалектів Канто і Кансай, було проведено аналіз їх лексико-граматичних особливостей та виявлено основні відмінності між ними.

Перш за все, виявлено, що діалекти Канто та Кансай відрізняються не лише географічно, але й мають свої унікальні лексичні та граматичні особливості, які відображають культурні та історичні реалії своїх регіонів.

Діалект Канто, який є характерним для Токіо та його навколишніх областей, відзначається своєю формальністю та офіційністю. Він має ряд лексико-граматичних особливостей, які роблять його більш «серйозним» бо «престижним» у порівнянні з іншими діалектами.

З іншого боку, діалект Кансай, особливо в Осаці та навколишніх областях, відрізняється своєю простотою та прямістю. Він часто сприймається як більш «народний» або і має свої власні лексичні та граматичні особливості, які відображають місцеву культуру та історію.

У рамках дослідження було встановлено, що ці два діалекти мають різні підходи до вживання слів, фраз, граматичних конструкцій та акцентів. Наприклад, деякі слова можуть мати різні значення або використовуватися в різних контекстах у діалектів Канто та Кансай. Також було виявлено, що граматичні конструкції можуть відрізнятися між цими діалектами, що робить їхнє сприйняття та використання у мовленні унікальними для кожного регіону.

Ці відмінності відображають не лише лінгвістичні, а й культурні та історичні аспекти регіонів, з яких вони виникають. Дослідження лексичних та граматичних відмінностей між діалектами

Підсумовуючи, дослідження показало, що діалекти Канто та Кансай мають важливе місце у мовному та культурному житті Японії. Вони відображають багатство та різноманітність мовного досвіду країни.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження було зроблено кілька важливих висновків. Ретельне вивчення поняття «діалект» та культурно-історичні аспекти їх виникнення дозволило краще зануритися в глибини регіональних діалектів японської мови та їхніх особливостей. Виявлено, що діалекти не лише відображають мовні варіації, але й стають дзеркалом культурних, історичних та соціальних аспектів регіонів, з яких вони виникають.

Аналіз особливостей найпоширеніших діалектів Канто та Кансай показав, що вони відрізняються як за лексично-граматичними рисами, так і за культурною специфікою. Населення Японії говорило на численних сільських і міських діалектах, причому в умовах географічної відособленості різних районів країни діалектні відмінності були значними.

Додатково, ми познайомились з таким поняттям як діалект Кінкі., визначили, чим насправді вважається діалект Кансай. Ці відмінності відображають різні аспекти життя та ідентичності мешканців різних регіонів Японії, навіть в умовах спільного регіону. Не дивлячись на помітні відмінності від стандартної мови, кансайський діалект є широковживаним. Однією з причин є густина населення, яка складає близько 20 мільйонів. Діалект Кансай, особливо в Осаці та навколишніх областях, відрізняється своєю простотою та відкритістю. Часто, він сприймається як той, що «ближче до народу». Не можна забути ще одну причину з популярності цього діалекту, це медіа, та поширення в японських коміксах «манга». Це все пов'язано з тим, що діалектизми додають тексту та сюжету глибину, відтінки, та відчуття, які сприяють глибокому зануренню у вигаданий світ, та близькість до персонажів.

Зокрема, дослідження лексичних та граматичних особливостей діалектів Канто та Кансай дозволило виявити їхню унікальність та вплив на мовний ландшафт Японії. Це підкреслює важливість дослідження регіональних діалектів для збереження мовної різноманітності та культурної спадщини країни. Серед діалектних відмінностей додатково заслуговують уваги граматичні діалектизми, де на прикладі діалекту Кансай, ми прийшли до висновку, що граматики може спрощуватися, а іноді, певні зв'язки, мати зовсім інший вигляд.

Завдяки роботі Каору Слотсве та Д. Пальтеру «Colloquial Kansai Japanese», ми також подали приклади різниці у використанні слів у різних регіонах Японії та, що дало нам зрозуміти, - діалекти можуть бути настільки відмінними від стандартної мови, що нерозуміння може виникнути серед носіїв інших діалектів. Окрім граматики та лексики, вдалося розглянути різницю в наголосах.

Підсумовуючи зазначимо, ця робота підкреслила важливість дослідження регіональних діалектів як для лінгвістичного розвитку, так і для збереження культурної спадщини. Дослідження діалектів допомагає нам краще зрозуміти японську мову та її взаємодію з культурними контекстами, що сприяє нашому загальному розумінню мовної різноманітності та розвитку японського суспільства.

АНОТАЦІЯ

研究により、複数の重要な結論が導かれた。まず、方言の概念とその起源についての詳細な調査により、地域方言の本質に迫ることができた。これにより、方言が単なる言語の変種に留まらず、その地域の文化や歴史的背景を反映する鏡であることが明らかになりた。

さらに、関東と関西の代表的な方言を分析することで、語彙や文法の差異だけでなく、それらの地域独自の文化的特徴も浮き彫りになりた。地域の文化や歴史が方言にどのように反映されるかを理解することで、方言が地域社会のアイデンティティや特色を豊かに表現する重要性が明らかになりた。

また、近畿方言の概念についても深く掘り下げ、方言が地域社会のアイデンティティを形成し、文化遺産を守る上で果たす役割が強調された。方言研究は、言語多様性を保護し、文化遺産を保存するだけでなく、日本語とその文化的背景との相互作用を理解する上で不可欠なものであることが明確になりた。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Palter, D. C., Slotsve, K. (2014). *Colloquial Kansai Japanese: The Dialects and Culture of the Kansai Region: A Japanese Phrasebook and Language Guide*. Tuttle Publishing.

Heinrich, P. (2012). *The making of monolingual Japan: Language ideology and Japanese modernity*. Bristol: Channel View Publications.

Lippi-Green, R. (1997). *English with an accent: language, ideology and discrimination in the United States* (2nd ed). New York: Routledge.

Tse, P. (1993). *Kansai Japanese*. Charles E. Tuttle Company Inc. of Rutland, Vermont & Tokyo, Japan.

Adams, Z. (2010). *Kansai-ben Survival Manual* Beloit College.

Батюк, І. Ю. (2011). Фонологічні та лексико-граматичні відмінності в діалектах Японії (на матеріалі діалектів о. Хоншю). *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*, (1), 14 - 18.

Бевзенко, С. П. (1980). *Діалектологія*. Київ. Вища школа.

Звонська, Л. Л., Корольова, Н. В., Лазер-Паньків, О. В. (2017). *Енциклопедичний словник класичних мов*. (2-ге вид. 552 с.). ВПЦ Київський університет. Київ.

Мазур С. (2015) *Становлення японської школи діалектології (провідні японські діалектологи та їхні головні праці)*. КНУ імені Т.Г. Шевченка. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго.

Семенко, С. М. (2017). *Мова і культура. Територіальна класифікація і типологічні риси діалектів західної частини Японії, островів Кюсю та Рюкю*. Київ. Видавничий дім Дмитра Бураго.

Торчинська, Н. М. (2017). *Українська діалектологія: навчальний посібник*. Хмельницький національний університет.

https://books.google.com.ua/books?hl=uk&lr=&id=rJEdBAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=+Japanese+dialects+phrases&ots=fr_CkPGyO&sig=NvcjtK3Q4Uv0tYQBiCF6zsR35rI&redir_esc=y#v=onepage&q=Japanese%20dialects%20phrases&f=false

<https://www.scribd.com/document/57732084/Kansai-Ben>

<https://archive.org/details/bevzenko1/page/n11/mode/2up>

<https://esu.com.ua/>